

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018*

*Russia's Military Presence in Syria and Eastern Mediterranean and Its
Effect to Middle East, 2000-2018*

Mehmet Erkan KILLIOĞLU**

Öz

Akdeniz havzası ve özellikle de Doğu Akdeniz ilk çağlardan bu yana stratejik açıdan önemli bir bölge olarak değerlendirilmektedir. Bu önem bugün de devam etmektedir zira Doğu Akdeniz, Karadeniz, Kızıldeniz, Hint Okyanusu ve Atlantik'ten gelen deniz ticaret yollarının birleşim noktasında yer almaktadır. Ayrıca özellikle Doğu Akdeniz bölgesi Rus topraklarının stratejik derinliğinin en az olduğu güney kısmına giden yol üzerindedir. Bu yüzden Doğu Akdeniz, topraklarının saldırılardan korunması adına ileri bölge savunmasını bu noktadan başlatmak isteyen Rusya için askerî açıdan da önemlidir. İşte bu çalışmada Rusya Federasyonu'nun Doğu Akdeniz'e olan ilgisi ve bu bölgenin Rusya açısından önemi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Rusya Federasyonu, Doğu Akdeniz, Yakın Çevre Politikası, Suriye, Derzhavnost Politikası

Abstract

The Mediterranean basin, and especially the Eastern Mediterranean, has been evaluated a strategically important region since ancient times. This importance continues today because it is located at the junction of the maritime trade routes. Moreover, the Eastern Mediterranean region in particular is on the approach route to the southern part of the Russian territory, where the strategic depth is the least. Therefore, the Eastern Mediterranean is also militarily crucial for Russia, which wants to start the forward defense from this region in order to protect its lands. This study will examine the Russia's interest in the Eastern Mediterranean.

Keywords: Russian Federation, Eastern Mediterranean, Near Abroad Policy, Syria, Derzhavnost Policy.

* Makale Geliş Tarihi: 17.01.2023

Yayına Kabul Tarihi: 20.09.2023

** Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, mehmeterkan@comu.edu.tr, ORCID:
0000-0002-3146-2609

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

GİRİŞ

Rusya Federasyonu Suriye'deki iç savaşa 2015 yılından itibaren resmen dâhil olmuş, Suriye rejiminin daveti sayesinde çatışmanın doğrudan tarafı haline gelmiştir. Rusya'yı Ortadoğu'daki fiili bir savaşın taraflarından birisi olmaya iten saikler nelerdir? Bu soru o dönemde en çok gündeme gelen ve üzerinde kafa yorulan konulardan birisi olmuştur. Bu konu ile ilgili birçok yorum yapılmıştır. Ancak Rusya'nın bu müdahaleden elde etmeyi amaçladığı en önemli kazanım, bu çalışmada da açıklanmaya çalışılacağı üzere, Moskova'nın uzunca bir süredir en önemli stratejik tehdit olarak gördüğü ABD'nin Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Ortadoğu'da daha belirgin hale gelen siyasi, ekonomik ve askeri mevcudiyetine karşı makul ve kabul edilebilir bir denge oluşturma isteğidir. Rusya'nın Suriye'deki askeri mevcudiyeti kendisine bu fırsatı sağlıyor gözükmektedir. İşte bu yüzden bu çalışmada Rusya Federasyonu'nun Suriye'ye asker göndermesinin ardındaki sebepler incelenecektir. Yine bu kapsamda bu karardan Vladimir Putin'in ve Rusya Federasyonu ordusunun nasıl bir fayda sağladığı, bu müdahalenin Rusya'nın savunmasına ne gibi bir katkı sağladığına da değinilecektir. Bir başka önemli soru olarak Rusya'nın bu bölgedeki mevcudiyeti kalıcı olacak mıdır? En azından plan ve projeksiyonları bu yönde midir, sorusuna da cevap aranacaktır.

Çalışmanın içerisinde detaylı olarak açıklanacak bu sorunun kısa cevabı evettir. Rusya Federasyonu'nun hem isteği hem de planlamaları Ortadoğu'da kalıcı olmak yönündedir. Bu yüzden 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesi ile Doğu Avrupa'da başlayan savaş Rusya'yı zorlasa da Rusya Federasyonu bir Ortadoğu devleti olmaya oldukça isteklidir. Suriye'de elde ettiği kalıcı üsler ve sağladığı imtiyazlar sayesinde de Ortadoğu-Akdeniz havzası devleti olma yolunda ilk hamlesini de yapmıştır. Zira Suriye iç savaşındaki rolünden elde etmeyi planladığı uzun vadeli fayda da budur (Lowe, 2017; Thornton, 2019: 1). Çalışmayı oluşturmak için Rus haber siteleri, resmi kuruluşların açıklamaları, raporları taranmış, bunları desteklemek için de Batılı ülkelerin think-tank kuruluşlarının ve resmi makamlarının açıklamaları, araştırma raporları incelenmiştir. Bu çalışma ile Rusya'nın Doğu Akdeniz havzasında artan mevcudiyetine dikkat çekmek amaçlanmış, bu durum uluslararası ilişkiler

perspektifine ek olarak strateji destekli bir bakış açısıyla incelenmeye çalışılmıştır. Bu sayede konu ile ilgili yapılan çalışmalara katkı sunmak ve konu ile ilgili literatürü daha da geliştirmek amaçlanmıştır.

AKDENİZ'İN STRATEJİK ÖNEMİ

Akdeniz'in stratejik öneminin coğrafi, askeri, siyasi ve ekonomik bileşenleri vardır ve bu bileşenlerin hepsi bir araya gelerek stratejik önemi oluşturmakta ve bu önemi daha da arttırmaktadır. Bu yüzden bu bileşenlere kısaca değinmek ve açıklamak yerinde olacaktır. Coğrafi açıdan bakıldığında Akdeniz, Atlantik Okyanusu'ndan gelen ve Süveyş Kanalı yoluyla Hint Okyanusu'na ulaşan deniz ticaret yolunun merkezinde yer almaktadır. Bu rota sayesinde Atlantik'ten yola çıkan ve Uzakdoğu'ya gitmek isteyen deniz araçları Afrika kıtasının etrafını dolaşmak ve yolu mesafe ve zaman olarak da uzatmaktan kurtulmaktadır. Önemli deniz ticaret yolları üzerinden geçen Akdeniz, temelde kendisine erişimi sağlayan iki boğaz (Cebelitarık ve Süveyş Kanalı) haricinde kapalı bir havza, büyük bir iç denizdir. Kuzeyinde Güney Avrupa ve Anadolu yarımadası, güneyinde Kuzey Afrika, doğusunda ise Levant yer almaktadır. Tahmini olarak 2,5 milyon km²'lik bir alan kaplayan Akdeniz, dünya okyanuslarının da %0,7'sini oluşturmaktadır (Psaltis, 2019: 6; Kjellen ve Lund,2022a: 15). Deniz ticaret yollarının üzerinde yer alması sebebiyle Akdeniz, özellikle de Doğu Akdeniz hep stratejik açıdan önemli bir bölge olmuştur. Bu durum özellikle 1990'lı yıllarda deniz tabanında yapılan petrol ve doğalgaz keşifleri, Kafkaslar ve Orta Asya'nın enerji kaynaklarını Avrupa ve dünya pazarlarına ulaştıran enerji hatlarının inşası ve faaliyete geçmesi ile daha da artmıştır (Psaltis, 2019: 6-7; Kjellen ve Lund, 2022a: 19).¹

Doğu Akdeniz ekonomik ve coğrafi açıdan olduğu gibi askerî açıdan da hep önemli olmuştur. Robert Kaplan'ın ifadesi ile Avrupa dört tane

¹ "Son yapılan keşifler ve tahminlere göre bölgede 286 trilyon m³ doğalgaz rezervi olduğu öngörülmektedir. Bu rakama daha önce keşfedilmiş olan 88 milyar m³'lük rezervler dâhil değildir. Tüm bu keşiflerle birlikte bölgenin dünya doğalgaz rezervlerinin %4'lük kısmına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bir kıyaslama yapmak için bilgi vermek gerekirse; Rusya'nın bilinen rezervleri 1.320 trilyon m³, İran'ın 1.133 Trilyon m³, Katar'ın ki de 871 trilyon m³'tür" (Kjellen ve Lund, 2022a: 19-20). "2010 yılı başlarında İsrail; Mısır ve Kıbrıs adasının açıklarında önemli doğalgaz rezervleri keşfedilmiştir" (Stergiou, 2019: 13).

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

kapalı veya kısmen kapalı deniz ile çevrilmiş büyük bir yarımadadır. Bu denizler sırasıyla; Akdeniz, Karadeniz, Baltık ve Kuzey Denizi'dir. Bu konumu sonucunda Avrupa ilk çağlardan beri Atinalılar, Ispartalılar, Fenikeliler ve Romalılar siyasi gücü ele geçirme ve bölgeyi kendi kontrolüne alma mücadelesine sahne olmuştur (Kaplan, 2012: 262-263). Bu mücadele Osmanlı Devleti Avrupa siyasetinde söz sahibi olunca da devam etmiştir. Bilindiği üzere Osmanlı Devleti Balkanlar ve Ortadoğu'nun büyük bir kısmını 400 yıl kadar idaresi altında tutmuş, bunun sonucu olarak da Akdeniz fiilen bir Türk gölü haline gelmiştir. Ancak Osmanlı Devleti'nin güçten düşmeye başlaması ile birlikte, 19 yüzyılda onun yerini İngiltere almıştır. Bu kapsamda İngiltere Napolyon Savaşları'nın sona ermesinden sonraki dönemde, Avrupa'da Fransa'yı bir tehdit olmaktan çıkardıktan sonra Akdeniz'le daha yakından ilgilenmeye başlamıştır. Bu ilgisi 1869 yılında Süveyş Kanalı'nın ulaşım açılmasından sonra daha da artmıştır. Doğu Akdeniz bölgesinin Süveyş Kanalı ile bağlantılı olarak önemi artmıştır. Zira bu yeni ortaya çıkan hat İngiltere'nin doğudaki sömürgelerine giden en kısa ve en önemli yol haline gelmiştir (Capsaskis, 2022: 3).

İngiltere, 19. yüzyılın büyük kısmı ile 20. yüzyılın ilk yarısına kadar olan dönemde bölgedeki en etkin güçlerden birisi olmuştur (Holland, 2013). İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise İngiltere yerini ABD'ye bırakmak zorunda kalmıştır. ABD, Sovyetler Birliği ile arasındaki rekabet sebebiyle başlayan Soğuk Savaş döneminde bölgede etkisini attırmak için kalıcı üsler kurmuş ve bu üsleri desteklemek için bir filoyu bölgede görevlendirme yoluna gitmiştir (ABD Altıncı Filosu). Bu dönemde ABD'nin rakibi olan Sovyetler Birliği, keza onun halefi olan Çarlık Rusya'sı denizlere çıkış bulduktan sonra Doğu Akdeniz'de faal olmaya ve etki kurmaya çalışmıştır (Borchevskaya, 2017). Keza kuracağı etki ile Sovyetler Birliği bölge ile ilgili bir diğer önemli endişesi olan Doğu Akdeniz bölgesinde Batı yanlısı bir devletin ortaya çıkması ve tüm bu bölgeyi tek bir devlet çatısı altında birleştirmesi ihtimalinin de önünü almaya çalışmıştır (Psaltis, 2019: 7).

Sovyetler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu'daki faaliyetleri ile hem ABD etkisini dengelemek hem de bölgeden geçen ulaşım, ticaret rotaları ve enerji nakil hatlarını kontrol etmeyi amaçlamıştır. Buna ek olarak Ortadoğu bölgesi ve Akdeniz havzası Sovyet ticari ve askeri ürünleri için

uygun ve verimli bir Pazar olarak da görülmüş, bu da Sovyet devletinin gözünde değerinin daha da artmasına yardımcı olmuştur. Sovyet sonrası dönemde ise Sovyetler Birliği'nin en önemli mirasçısı olan Rusya Federasyonu benzer bir politika izlemeye devam etmiştir (Gaddis, 2007). Bölgenin Rusya Federasyonu açısından önemi Arap Baharı olayları ile daha da artacaktır (Lesser, 2005).

DOĞU AKDENİZ VE RUSYA'NIN ASKERİ HAZIRLIKLARI

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin 2015 Eylül ayında Rus askerlerini Suriye'ye gönderme kararı almıştır (Baev, 2018; Thornton, 2019: 2). Her ne kadar Rusya'nın Ortadoğu ve Doğu Akdeniz stratejisinin mimarlarından birisi olarak Vladimir Putin gösterilse de Rusya'nın bu bölgeye yönelik uzun vadeli stratejisinin mimarı olarak eski KGB Başkanı, Dışişleri Bakanı ve Başbakanı olarak görev yapmış olan Yevgeni Primakov olduğunu ifade etmek gerekmektedir (Blank, 2018: 29). Primakov'un vizyonunun kaynağı ve motivasyonu o dönemde Rusya Federasyonu'nun içerisinde bulunduğu zafiyet halidir. Bu durumun üstesinden gelebilmek adına Rusya'nın önündeki tek çıkar yol Rusya'nın yeniden süper güç rolüne geri dönmektir. Bu noktada Rus dış politikasının itici gücü tüm devletlere Rusya'nın büyük ve özellikle de Ortadoğu'da saygı gösterilmesi gereken öncelikleri olan bir devlet olduğunu hatırlatmaktadır. Bir diğer önemli nokta ise tek kutuplu hale gelen uluslararası sistemde ABD'yi dengeleme gücüne sahip tek devletin Rusya Federasyonu olduğu mesajının başta Ortadoğu ülkeleri olmak üzere diğer bölgesel güçlere ulaştırılmasıdır (Rubinstein, 1994: 31). Bu durumla ilgili olarak Primakov 1996 yılında Rossiyskaya Gazeta'ya verdiği bir demeçte şunları söylemiştir:

"Rus dış politikası ikinci sınıf bir devletin dış politikası gibi olamaz. Rusya büyük devlet politikası izlemelidir. Zira dünya çok kutuplu bir sisteme doğru gitmektedir...Rusya bu çok kutuplu sistemdeki kutuplardan biri olacaktır" (Blank, 2018: 29-30).

Bu yüzden 30 Eylül 2015 tarihinde de Rusya resmen Suriye İç Savaşı'na müdahil olmuştur (McDermott, 2015; Kjellen ve Lund, 2022a: 80). Rusya Federasyonu, Suriye'ye asker gönderme sebebini uluslararası terörizmle mücadele olarak ilan etmiştir (Rosenberg, 2017). Ancak

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

Suriye'de, Dünya genelinde terör örgütü olarak nitelendirilen Hizbullah gibi örgütlerle birlikte Suriye rejimini ayakta tutmak için çalışmakta beis görmemiştir (Schad, 1999; Qassam, 2002; Hamzeh, 2004; Harik, 2005; Alagha, 2006; Norton, 2007; Azani, 2009; Elçi, 2010; Bakeer, 2013; Bozkurt, 2014: 599-627; Tozlu, 2016: 39-49). Keza Irak-Şam İslam Devleti ile (DEAŞ) mücadele ana amaç olarak sunulmuş olsa da bu örgütten ayrılıp Suriye rejimi safına geçenlere de Rusya'nın bir tavrı veya itirazı olduğuna dair hiçbir açıklama da olmamıştır.

Rusya Federasyonu'nun kendi ülkesinde radikal İslamcı olarak tabir ettiği gruplarla sorunları vardır ancak bu durumun Suriye'ye müdahale de çok fazla bir etkisinin olmadığı da yine iddialar arasındadır (Czuperski, 2016). Bu görüşün taraftarlarına göre Moskova'nın Suriye'de sahaya inmesinin çok daha önemli sebepleri vardır (Thornton, 2019: 2).

Suriye'deki Rus askeri varlığı Lazkiye yakınlarındaki Himeymim Hava üssü ve Tartus limanı etrafında yoğunlaşmıştır. Rusya, Suriye rejimine muhalifleri bastırmada destek sağlaması karşılığında bu iki askeri üste süresiz kalma imtiyazını elde etmiştir. Suriye bilindiği üzere Soğuk Savaş döneminde de Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu'daki en önemli müttefiklerinden birisi olmuştur (Donaldson ve Noguee, 1998: 307; Psaltis, 2019: 24). Rusya Federasyonu Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin çökmesinden sonra Sovyet dönemindeki geleneksel müttefiklerinden çoğunu kaybetmiş, bölgede deniz yoluyla güç projeksiyonu yapma imkânı sona ermiştir (Kjellen ve Lund, 2022a: 80). Bu yüzden de Rusya yeni dünya düzenine adapte olabilmek için Batı dünyası ile yakınlaşmaya çalışmıştır. Ancak bu girişiminden beklediği faydayı sağlayamamıştır. Bu yüzden de Rusya Federasyonu dünyanın farklı bölgelerinden gelen yakınlaşma çabalarının hepsini memnuniyetle karşılamıştır. Suriye de bu ülkelerden birisi olmuştur. Zira Suriye Batı dünyasından istediği mali kaynağı bulamayınca eski destekçisini, Rusya'yı yeniden hatırlamıştır. Rusya da eski Sovyet etki alanının kontrolünü yeniden ele geçirme politikası kapsamında Suriye ile yakınlaşmaya olumlu bakmıştır. Zira Suriye, Rusya Federasyonu'na, tarihi bağların da etkisiyle Ortadoğu'da yeniden varlık göstermesi için gereken zemini ve kalıcı mevcudiyet imkânını sağlamaya rıza göstermiştir. Bu yüzden Suriye'de iç savaş patlak verdiği zaman Rusya, Suriye rejimini desteklemiştir. Keza Suriye'deki olası bir iktidar değişikliğinde iktidara Sünnilerin veya NATO

destekli seküler muhalefetin gelmesi halinde Rusya Federasyonu'nun Ortadoğu ile olan irtibatının tamamen kesilmesi ihtimali ortaya çıkmıştır. Bu durumda Rusya'nın uluslararası siyasetteki itibarı zarar görecektir, diğer ülkeler Rusya ile iş birliğine giderken veya ittifak kurarken Ortadoğu'daki yaşamsal çıkarlarını korumakta aciz kalan Rusya figürünü değerlendirme yaparken mutlaka dikkate alacaklardır. Tüm bunların Rusya'ya siyaseten geri dönüşü ise olumsuz olacak, Rusya uluslararası siyasette marjinalleşecektir (Kozhanov, 2018: 9). Bu da Rusya'nın en büyük korkularından birisi olan çevrelenme ve kuşatılmayı da beraberinde getirecektir. Bu sebeple Rusya'nın tek çıkar yolu eskisi gibi yeniden süper güç olmak, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra tek kutuplu hale gelen uluslararası siyasi sistemi yeniden iki kutuplu, bunu yapmaya gücü yetmezse, gücünü toplayana kadar zaman kazanmak adına çok kutuplu bir hale getirmek olarak ortaya çıkmıştır (Thornton, 2019: 3).

Rusya'nın bir diğer mecburiyeti de uluslararası sistem ister iki kutuplu ister çok kutuplu hale dönmüş olsun, kendine yeni bir ittifak ağı kurma zorunluluğu olmuştur (Thornton, 2019: 3). Bu yüzden Rusya Federasyonu yönetimi ülkelerinin yeniden süper güç olabilmesi için Suriye'de varlık göstermek zorunda olduklarına karar vermiştir. Zira ülkenin Suriye'deki askeri ve ekonomik mevcudiyeti ona Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'de varlık gösterme imkânını vermektedir. Enerji kaynakları açısından zengin olan ve Türkiye örneğinde olduğu gibi önemli enerji nakil hatlarının geçtiği Doğu Akdeniz bölgesi bu özelliği ile önemli bir refah üreten alan haline almıştır. Bu refahtan pay almak ve onu kontrol edebilmek için bölgede söz sahibi olmak eskisinden daha önemli hale gelmiştir. Ancak Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'de artan gelir, bazı ülkelerde refah artışı sağlamış olsa da bu refahın eşit şekilde dağılmaması bölge genelinde istikrarsızlık ihtimalini de beraberinde getirmiştir. Stratejik bir kaynak olarak enerji, ismi zikredilen bu bölgelerin uluslararası siyaset nazarındaki değerini arttırmış, bölge dışındaki ülkelerle büyük devletlerin de dikkatini çekmiştir. Rusya Federasyonu da bu ülkelerden birisidir. Batı tarafından desteklenen ve özellikle eski Sovyet hâkimiyet ve nüfuz alanındaki (Rusya'nın Yakın Çevresi)² siyasi, ekonomik ve stratejik ortamı yeniden

² Rusçası Blizhniye Zarubezhiye'dir. Bu tabirle Rus siyaset yapıcıları ve stratejistleri eski Sovyet toprakları ile nüfuz alanını ve bu topraklarda var olan ve yeni kurulan devletleri kastetmektedir. Tabir, 90'lı yıllarda Rus devlet ricali ve bilim çevrelerinde genel bir kabul

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

dizayn etmeyi amaçlayan renkli devrimlerin Arap dünyasındaki muadili olan Arap Baharı olayları ve bu olayların sonuçları Ortadoğu ve Doğu Akdeniz bölgesinin istikrarının önemini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Bu iki bölgenin Arap Baharı süreci ile içine düştüğü istikrarsızlık sarmalından etkilenen ülkelerden biri de Rusya'nın önemli müttefiklerinden birisi olan Suriye olmuştur. Suriye'deki durum kontrolden çıktıkça krize dâhil olan ülke sayısı da artmış bu da Suriye'yi Ortadoğu'nun "Gordion Düğümü" haline getirmiştir (Thornton, 2019: 3).

Suriye İç Savaşı'ndan dolayı yoldan veya doğrudan etkilenen ülkeler ise başta Türkiye, İran, Irak, İsrail, Ürdün, Suudi Arabistan, Katar, BAE, Rusya, ABD ve AB ülkeleri olmuştur. Bunlara ek olarak Hizbullah, PKK ve onun Suriye ve Irak'taki uzantıları ile keza NATO da etkilenenler arasında yer almıştır (Thornton, 2019: 3). Ancak Rusya, Suriye rejimine olan desteğinde ciddi olduğunu göstermiştir. Bunun sonucunda yukarıda ismi sayılan ülkeler de Suriye ile ilgili planlarına Rusya'yı da dâhil etmek zorunda kalmıştır (Wintour, 2017; Luhn, 2017; Thornton, 2019: 3). Suriye ile ilgili konularda Rusya da dikkate alınmaya başladıktan sonra Moskova'nın diplomatik trafiği de artmıştır. Suriye ile ilgili konularda görüş alışverişinde bulunmak üzere yabancı devletlerce Rusya'ya yapılan diplomatik ziyaretler Rus medyası tarafından haberleştirilmiş ve kamuoyu ile paylaşılmıştır. Tüm bu faaliyetler bilinçli olarak sızdırılmış ve

görmüştür. Bu tabir oldukça önemlidir zira Sovyet sonrası dönemde ortaya çıkan yeni cumhuriyetlerle Rusya Federasyonu'nun ilişkisinin kavramsallaştırılması ve kurumsallaştırılmasında kullanılmıştır. Ek olarak, Sevinç Alkan Özcan'a göre Yakın Çevre tabiri Rusya tarafından Rus dış politikasının yeni önceliklerini belirtmek için de kullanılmıştır. Bu konuda çalışmış olan bir diğer araştırmacı olan Paul Goble'a göre ise Yakın Çevre tabiri ile Rus siyasi, askeri ve ekonomik eliti ve bilim çevreleri Sovyetler Birliği'nin Rus olmayan Cumhuriyetlerini tanımlamaktadır. Ancak Goble'a göre bu tanımlama siyasetten ziyade coğrafi ve demografi-etnisite tabanlı bir tanımlamadır. Zira Rus idari ve siyasi grupları eski Sovyet Cumhuriyetleri'nin tam bağımsız devletler haline gelmeleri ve kendi milli çıkarlarına uygun politikalar izlemeleri ihtimalini Rusya açısından çok ciddi bir tehdit olarak değerlendirmişlerdir. Bu devletlerde ortaya çıkacak olan durumun Rusya Federasyonu içindeki cumhuriyetlere de sirayet etmesinden çekinmişlerdir. 90'lı yıllarda yaşanan Çeçen Savaşları da endişelerini daha da attırmıştır. Bu yüzden Rusya, bu ülkeleri Yakın Çevresi olarak ilan etmiş, bölgede kendi hayatı ve özel çıkarlarının olduğunu ifade etmiş ve başta Batılı ülkeler olmak üzere yerel ve bölgesel güçlerin bu durumu tanıması ve saygı göstermesini istemiştir (Safire, 1994: 16; Özcan, 2005; Canikoğlu, 2021: 3549).

haberleştirilmiştir. Daha sonra da Rus devleti tarafından propaganda ve diplomaside güç çarpanı amaçlı olarak kullanılmaya çalışılmıştır (Baev, 2018). Bu sayede Rusya'nın Suriye'deki iç savaşa müdahil olmasındaki amacın terörle mücadele olduğu, herhangi bir çıkar ve nüfuz alanı oluşturma amacı taşımadığı iddiası da desteklenmiş gerek ülke içinden gerekse de diğer ülkelerden gelecek itirazların önü alınmaya çalışılmıştır. Ek olarak Rusya Devlet Başkanı V. Putin Rus kamuoyuna ve uluslararası sisteme Rusya'nın Ortadoğu'da önemli bir arabulucu ve denge unsuru haline geldiği mesajını da vermiştir (Blank, 2015).

Suriye iç savaşına Rusya'nın müdahil olmasını sağlayan bir başka etken de Rusya'nın yeniden büyük devlet olma isteğinin formüle edilmiş hali olan Derzhavnost Politikası'dır. Rusya, Çarlık ve Sovyetler Birliği döneminde de büyük bir güç, önemli bir devlet olmuştur. Bu yüzden Rus devlet yönetimine göre ülkelerinin uluslararası politikadaki olaylara müdahil olma ve kendi çıkarlarına göre olayları yönlendirme hakkı bulunmaktadır (Lo, 2002: 53). Bu yönlendirmeler Rus devletine uluslararası siyasette nüfuz alanı yaratma veya mevcut olanı genişletme imkânı sağlayacaktır. Bunun sonucunda ise devletin itibarı ve caydırıcılığı da artacaktır. (Urnov, 2014: 305-322; Feklyunina, 2019: 165-179) Derzhavnost politikası yukarıda da ifade edildiği üzere Rusya için büyük devlet olduğunun ilanı ve diğer devletler tarafından da kabulü anlamına gelmektedir. Rusya'nın bu konudaki hassasiyeti Batı tarafından yeterince anlaşılmamış ve dikkate alınmamıştır. Çarlık Rusya'sı döneminden beri Rusya kendisini uluslararası sistemde etkili ve önemli bir devlet olarak görmüştür. Ülkenin büyük devlet olma ideali ve buna olan inancı Rus devletini uluslararası sistemde faal olmaya ve sorumluluk almaya itmiştir (Lo, 2002: 53). Rus siyasi eliti ve devlet adamları elbette ki bunu siyasi idealizm amacıyla yapmamış, bu süreçte güçleri ve iktidarlarını devam ettirmelerini sağlayacak şahsi siyasi kazanç beklentisi içinde de olmuşlardır. Uluslararası sistemde etkin olan bir devlet kendi itibar ve prestijini attıracak, güçlü bir devlet profili çizecektir ancak bu süreçte yer alan siyasi liderliğin de bu durumdan fayda sağlayacağı, kendi kamuoyunun desteği ve takdirini kazanacağı da açıktır (Urnov, 2014: 305-322). Bu yüzden Derzhavnost politikasının Çarlık Rusyası, Sovyetler Birliği veya Rusya Federasyonu'nun hangi döneminde cereyan ettiğinin Rus devleti yönetimi açısından çok fazla önemi yoktur.

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

Rusya'nın Derzhavnost politikasını uygulama isteği ve ihtiyacı Boris Yeltsin'in devlet başkanlığı döneminde (1991-1999) sürüncemede kalmıştır. Boris Yeltsin, Rusya'nın Sovyetler Birliği'nin dağılmasını takiben içine düştüğü ekonomik ve stratejik açmazdan kurtulması ve yeniden Sovyetler Birliği dönemindeki gücüne kavuşması için Batı dünyası yakınlaşmasını tek çözüm yolu olarak gören Atlantikçi kanadın görüşlerini benimsemiştir. Bu yüzden de Batı dünyası ile ilişkileri, dolayısıyla da Rus reform sürecini sekteye uğratabilecek her türlü girişime karşı çıkmıştır. Bu duruma ek olarak Rusya, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının yol açtığı şok sebebiyle askerî açıdan da zaafa uğramıştır (Radin ve Reach, 2017). Bu durumdan Rus Donanması da olumsuz yönde etkilenmiş, mali kaynak, malzeme, teçhizat, gemi ve personel sıkıntısı çeken Rus Donanması, Rus Devleti'nin süper güç vizyonuna destek vermek için Doğu Akdeniz'de kalıcı bir deniz gücü bulduramamıştır. Bu durum 2008 yılına kadar devam etmiş ancak bu tarihten sonra değişmiştir (Psaltis, 2019: 23). Aralık 2010 itibarıyla Rusya Akdeniz'de yeniden deniz gücü buldurma imkânına kavuşmuştur. Filonun kuruluşu ve Akdeniz'de bulunmaya başlaması ise ancak 2013 yılında olacaktır. Ayrıca bu kurulan yeni görev gücü Sovyet dönemindeki deniz gücüne (Sovyet 5. Filosu) göre daha mütevazıdır (Kjellen ve Lund, 2022'a: 69).

Bu yüzden Rusya 1990'lı yıllar boyunca kendi Yakın Çevresinde yaşanan bir dizi çatışmaya istediği oranda müdahil olamamıştır. Kendisini ruhsal ve fiziki açıdan da yeterince güçlü hissetmemiştir (Radin ve Reach, 2017). Bu yüzden o dönemdeki ortaya çıkan genel kanı Rusya'nın eskisi gibi bir süper güç olmadığı ve bölgesel güç kategorisine düştüğü yönündedir (Lo, 2015: 3-70). Durumu Putin'in kendi kelimeleri ile ifade etmek gerekirse; o yıllarda kimse Rusya'yı ciddiye almamaktadır (Parfitt, 2018: 30). Bu da eski süper güç için oldukça onur kırıcı bir durum olmuştur.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra entelektüel elit tarafından yönetilen Rus dış politikası kendisine yeni bir temel arayışına girmiştir (Gorenburg, 2016; Thornton, 2019: 4). Yeltsin yönetimi bu arayışı makul ve kabul edilebilir sınırlar dâhilinde tutmak için elinden geleni yapmış, Batı ile ilişkileri sürdürmeye çalışmıştır. Ancak bu tutumu Rus kamuoyunda Batı'ya taviz vermek olarak algılanmıştır. Batı dünyasının da Rusya'yı köşeye sıkıştırmayı amaçlayan politikaları sebebiyle Vladimir Putin bu

yaklaşımı terk etmiştir (Fedorov, 2005: 43). Bunun sonucunda 2010 yılından sonra Rusya'nın ve Putin'in Batıdaki popülerliği azalmaya başlamıştır. Putin tepki olarak iç ve dış kamuoyunda öncelikle kendisine ve Rusya'ya olan desteği ve sempatiyi arttırmanın yollarını aramaya başlamıştır. Bu kapsamda "Büyük Devlet Rusya" söylemi yeniden gündeme getirilmiş ve bu söyleme yabancı ülkeler nezdinde destek bulunmaya çalışılmıştır. Bu desteğin temini için ise Sovyet döneminde olduğu gibi mali ve askeri yardımlara yeniden başlanmıştır. Dışarıda da destek aranmış olsa da öncelikle iç kamuoyuna Rus devletinin büyük devlet olma iddiasından vazgeçmediği, Derzhavnost politikasının tüm yönleri ve bileşenleri ile yürürlükte olduğu ve Rus dış politikasını yönlendirdiği mesajı da verilmiştir. Bu sayede halkın Rusya'nın büyük devlet, Rus halkının da seçilmiş toplum olduğu algısına hitap edilmeye çalışılmıştır (Kozhanov, 2018: 9). Ancak Putin'in farkına vardığı nokta sorunun sadece kamuoyunun desteğini kazanmakla sınırlı olmadığıdır. Asıl önemli olan nokta Rusya'yı yönetme hakkını elde etmektir. Toplumun milliyetçi hislerine hitap eden söylemler ve girişimler yönetici elite aradığı destek ve meşruiyeti sağlayacaktır (Gorenburg, 2016). İşte Suriye'deki iç savaşa müdahil olma bu milliyetçi hislere hitap etmek için kullanılmış, Rusya'nın kendini Batılı ülkelere saydırmaması ve yeniden süper güç olmasının yolunun Suriye'den geçtiği iddia edilmiştir. Rusya kamuoyu o dönemde ikna olmuştur. Bu ikna olmada Afganistan'a ve Ukrayna'ya müdahalede olduğu gibi büyük asker kayıplarının olmamasının da etkisi olmuştur. Çoğu emekli edilerek Rus özel askeri şirket personeli haline getirilen eski askerlerin kaybı da sadece kendi aileleri için sorun olmuştur (Thornton, 2019: 5).

Suriye'de askeri açıdan sahada bulunmanın Rusya'ya bir dizi faydası olmuştur. Ancak fayda ve kazanımlar riskleri de beraberinde getirmektedir. Bunlardan biri de aynen Afganistan işgalinde olduğu gibi, fakat ondan farklı olarak doğrudan sınırının olmadığı bir ülkedeki savaşın içine düşmektir (Rozenberg, 2017; Thornton, 2019: 5). Ancak hem Rusya hem de V. Putin elde edilecek kazanımların büyüklüğü sebebiyle bu riski göze almıştır. Elde edilecek kazanımlardan askeri açıdan en önemli olanı Rus ordusunun ve onun gayri nizami kısmı olan Rus özel askeri şirketlerinin taktik ve savaş tecrübesi kazanmasıdır. Siyasi ve stratejik açıdan elde edilecek kazanımlar ise Suriye'de biri deniz diğeri hava üssü olmak üzere iki adet daimi askeri tesise sahip olunması ve bu sayede

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

Ortadoğu'da kalıcı hale gelinmesidir (Thornton, 2019: 5). Rusya bu çabalarının karşılığını o dönemde görmüştür. Bu durumu Robert Kaplan 2012 yılında kaleme almış olduğu "The Revenge of Geography" adlı çalışmasında irdelemiştir. Kaplan'a göre Rusya bu durumdan kârlı çıkmış, özellikle Doğu Akdeniz'de İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde en güçlü günlerini geçirdiğini ifade ederek Batı Dünyasını bu duruma karşı önlem almaya çağırmıştır (Kaplan, 2012: 285).

SOVYET DÖNEMİNDE DOĞU AKDENİZ'DE DENİZ GÜCÜ MEVCUDİYETİ

Bu konuya girmeden önce öncelikle Rusya'nın operasyonel ve taktik açıdan elde etmiş olduğu kazanımları açıklamak yerinde olacaktır. Bunlardan en önemlisi yukarıda da ifade edilmiş olduğu üzere Rus ordu birliklerinin Suriye'de savaş tecrübesi elde etmiş ve bu tecrübeler ışığında geliştirmiş olduğu yeni taktikleri gerçek bir savaş ortamında denemiş olmasıdır.

2008 yılına kadar NATO üyesi ülkelerin orduları Irak ve Afganistan gibi yerlerde askeri tecrübelerini arttırmıştır. Rusya Federasyonu ordusu ise hemen hemen aynı dönemlerde Çeçen Savaşları (1999-2005) ile meşgul olmuştur. Rus ordusunun gerçek bir savaş ortamındaki tecrübe eksikliği 2008 yılında Gürcistan'ı kısmen işgal ettiği kısa süreli çatışmada sergilediği performansla ortaya çıkmıştır (Cohen ve Hamilton, 2011). Bu çatışmadan elde edilen tecrübeleri Rus devleti ordusunun modernizasyon sürecini şekillendirmede kullanmaya çalışmıştır (Giles, 2017).

Rus ordusu tarafından Suriye'de yürütülen askeri operasyonlar Rusya'ya Gürcistan ve Ukrayna Donbas bölgesindeki çatışmalarda kullanma imkânı bulamadığı ağır silahlar ve gelişmiş teknolojileri test etme fırsatını sağlamıştır (Chulov, 2018).³ Bu kapsamda özel kuvvetler, deniz kuvvetleri ve deniz piyade birlikleri kendilerini çatışma alanında test etmiş ve ortak harekât yapma yeteneklerini geliştirmeye çalışmıştır. Keza Rus ordusunun ikmal sistemi de test edilmiş ve geçer not almıştır

³ Dönemin Duma Savunma Komisyonu Başkanı Vladimir Şamanov yapılan silah testlerini şu ifadesi ile doğrulamıştır: "Kardeş Suriye halkına yardım ettiğimiz gibi, burada 200 çeşit yeni silahı da denemiş bulunmaktayız" (Thornton, 2019: 6).

(Sharkov, 2018; Thornton, 2019: 6). Ancak verilen geçer notun oldukça iyi niyetli bir yaklaşım olduğunu 2022 Şubat ayında başlayan Ukrayna-Rusya Savaşı göstermiştir. Ukrayna'daki savaş alanında yaşanan gelişmeler Rus ordusunun ikmal ve lojistik sisteminin beklendiği kadar iyi olmadığını göstermiştir. Hele ki Ukrayna'nın Rusya'nın sınır komşusu olduğu halde iyi işleyen bir lojistik sisteminin olmaması durumun vahametini arttırmaktadır. Bu yüzden Suriye iç savaşından elde edilen tecrübenin eksik olduğu veya iyi şekilde değerlendirilip formüle edilmediğini söylemek mümkündür.

Doğu Akdeniz'deki Rus donanmasının mevcudiyetini açıklamanın en iyi yollarından birisi Rus deniz gücünün bölgedeki faaliyetlerini açıklığa kavuşturmaktan geçmektedir. Doğu Akdeniz'deki Rus savaş gemileri Suriye'nin kıyı bölgesine yakın alanlardaki üslere ve Rus birliklerine destek sağlamaktadır ancak görevleri ve faaliyetleri bununla sınırlı değildir. Burada daha önemli ve stratejik görevleri bulunmaktadır. Soğuk Savaş'ın sürdüğü dönemde, 1964 yılında, Sovyetler Birliği Akdeniz'de varlık göstermek ve kalıcı bir mevcudiyet tesis edebilmek adına Sovyet Beşinci Filosu'nu (Pyadyy Eskadra) oluşturma kararını almıştır. Filonun kuruluş amacı Rus topraklarına denizden yaklaşım yollarından birisi olan Akdeniz'de kalıcı bayrak gösterme isteğidir (Kjellen ve Lund, 2022a: 71-76). Rusya'nın Akdeniz'e çıkış kapısı olan Boğazların olası bir kriz durumunda kapatılmaması için Akdeniz'de kalıcı bir deniz gücünün bulundurulması Rus ve Sovyet devletinin hep öncelikli amacı olmuştur (Psaltis, 2019: 22).

Teknik açıdan bakıldığı zaman bağımsız bir filo olmayan Sovyet Beşinci Filosu, Sovyet Baltık veya Karadeniz Filosu'ndan görevlendirmeyle Akdeniz'e gönderilen geçici görevli gemiler olarak tarif edilmiş olsa da kurulduğu dönemde kendisinden beklenen görevin ifası için yeterli olmuştur (Kjellen ve Lund, 2022a: 72 ve 74). Gemi sayısı yıllara göre değişen filonun üç temel görevi olmuştur. Bu görevleri önem sırasına göre şöyledir:

1. Sovyet devletinin gücünün bölgede sergilenmesi. Sovyetler Birliği bu filo sayesinde Akdeniz ve Ortadoğu'da Derzhavnost politikasını uygulayabilmiştir (Watson, 1979: 179).

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

2. Filo'nun ikinci görevi diplomasi ile ilgilidir. Filo sayesinde Sovyetler Birliği, Ortadoğu'da bayrak göstermekte ve bu bölgedeki müttefikleri ve uydularına yalnız olmadıkları mesajını vermiştir (Allen, 1986: 216-227). Bu sayede Doğu Akdeniz Sovyet Donanması'nın askeri görevlere ek olarak siyasi amaçlar için de kullanıldığı ilk bölge olmuştur (Jones, 1986: 280).

3. Filo'nun üçüncü ama en önemli görevi ise Sovyet topraklarının ileri bölgede savunulmasıdır (Thornton, 2019: 7).

Rusya, denizde ister Çarlık isterse Sovyetler Birliği, isterse de Soğuk Savaş sonrasında Rusya Federasyonu döneminde, hep denizde ileri bölge savunması yapacağı bölgeler oluşturmaya çalışmıştır. Bu sayede kendi topraklarını ileride savunmaya başlayabileceği tampon bölgeler kurmuştur (Bassin ve Aksenov, 2006: 99-118; Boulegue, 2017: 363). Denizde bu tampon bölgelerin oluşturulması ise eskiden beri ülkeye denizden yaklaşım bölgelerinin işgal edilmesi şeklinde olmuştur. Doğu Akdeniz de, Rusya'nın Karadeniz'den sıcak denizlere olan tek çıkış yolu olduğu için oldukça önemli bir bölgedir. Bu yüzden Rusya Karadeniz'de hâkimiyeti ele geçirdikten sonra Boğazlardan geçişini garanti altına almaya ve Doğu Akdeniz'de donanma bulundurmaya çalışmıştır. Bu sayede ülkeye ulaşan hayati önemdeki ticari ve stratejik yolların güvenliğini almayı amaçlamıştır. Bu kapsamda Azak Denizi ve Karadeniz gibi iç denizlerden Akdeniz'e açılmak ve olası bir hasmane tutumu anavatandan uzakta karşılamak öncelikli amaç olmuştur (Morris, 1977: 77). Böylece Sovyet Beşinci Filosu'nun görev çerçevesi de çizilmiştir. Bu durum Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra doğal olarak değişmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrasında bozulan ekonomik dengeleri sebebiyle askeri güçlerine yeteri kadar mali kaynak ayıramayan Rusya Federasyonu zafiyete uğramıştır. Bu durumdan Rus donanması da etkilenmiş ve Akdeniz'deki görevleri yerine getirebilecek güç ve kapasitede bir filoyu ilk başlarda idame ettirememiştir. Filo 1992 yılında lağvedilmiştir (Kjellen ve Lund, 2022a: 73).⁴ Filodaki gemilerin büyük kısmı bakım ve yedek parça eksikliği sebebiyle limanda çürümeye terk

⁴ "Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Sovyet-Rus Donanması Akdeniz'den çekilmiştir. Zira Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bozulan ekonomik durum nedeniyle 1990'lı yıllarda Akdeniz'de az sayıda dahi olsa savaş gemisi bulundurmak Rusya açısından uygun bir seçenek olmaktan çıkmıştır. Bu yüzden Sovyet 5. Filosu lağvedilmiştir" (Kjellen ve Lund, 2022'a: 75).

edilmiştir. Buna ek olarak personel eksiği de ciddi boyutlara ulaşmıştır. Tüm bu sebepler yüzünden Beşinci Filo 1991 yılında lağvedilmiştir (Thornton, 2019: 8).

GÜNÜMÜZDE DOĞU AKDENİZ'DE RUS DENİZ GÜCÜ

2008 yılında Rusya Federasyonu ordusunun savaş gücünü attırmak için bir modernizasyon projesi başlatmıştır. Bu modernizasyon programından donanmaya pay ayrılmıştır. Ülkenin petrol ve doğalgaz ihracatı sebebiyle artan gelirleri Rus ekonomisinin kendisini toparlaması için gereken mali kaynağı sağlamıştır. Artan ihracat geliri sayesinde ülke önemli plan ve projelere daha rahat kaynak ayırabilecek hale gelmiştir. Bu kapsamda Rus Donanması'na ayrılan kaynak sayesinde yeni gemi ve denizaltıların alımı mümkün olmuştur. Yine ordu ve donanmanın ihtiyacı olan personelin temini ve eğitimine de hız verilmiştir. Tüm bunlar sayesinde Rus Akdeniz filosunun harbe hazırlık seviyesi arttırılmıştır (Persson, 2016: 68-71). Rusya Federasyonu yönetimi ordunun modernizasyonu alanında bu sayılanları yaparken siyasi alanda da kamuoyunun desteğini sürdürmek adına milliyetçi duygulara hitap eden girişimler ve faaliyetlerine hız vermiştir. Donanması vasıtasıyla Rusya'nın Doğu Akdeniz'de yeniden bayrak göstermesi, Ortadoğu'da 2010 yılından sonra Arap Baharı adı altında başlatılan bölgeyi yeniden dizayn çabalarının engellenmesi, bu mümkün olmazsa ortaya çıkacak yeni düzende söz sahibi olma talebini desteklemiştir. Vladimir Putin de 2012 yılı şubat ayında yaptığı bir konuşmasında bu talebi açıkça ifade etmiştir (Putin, 2012). Artık Rusya'nın Doğu Akdeniz'deki mevcudiyeti nispeten güçsüz olduğu dönemdeki gibi birkaç gemilik bir filo ile sınırlı kalmayacaktır. Bu yüzden bir yıl sonra, 2013 yılı şubat ayında Rusya Doğu Akdeniz'de sürekli bir donanma görev gücü (Kalıcı Deniz Görevgücü-Postoyannoe Operativnoe Soedinenie) bulunduracağını ilan etmiştir (Thornton, 2019: 9). Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin de 2013 yılı Haziran ayında yaptığı açıklama ile Doğu Akdeniz'deki Rus deniz gücünün kalıcı olmasının planlandığını tasdik etmiştir (Thornton, 2019: 9). Bu açıklamayı takiben Rusya Federasyonu Akdeniz'deki deniz gücünü kademeli olarak attırmaya başlamıştır (Kjellen ve Lund, 2022a: 75). Rusya bu konuya öncelik vermiştir zira Rus donanma gücünün Doğu Akdeniz'deki mevcudiyeti Batı ve NATO'ya karşı bir tehdit

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

oluşturmaktadır. Rusya bu bölgede deniz gücü bulundurarak NATO'nun dikkatini Karadeniz'den uzaklaştırmakta ve önemli bir askeri gücünü bu bölgede bağlı tutmasını sağlamaktadır (Capsaskis, 2022: 7-8).

Putin'in açıklamasında dikkat çeken nokta "kalıcı" tabirine yapılan vurgudur. Aynı ifade Rusya Federasyonu Donanma Doktrini'nde de kullanılmıştır. 2015 yılı Temmuz ayında yayınlanan bu strateji belgesinde Rusya'nın Akdeniz'de "kalıcı olacak şekilde (*na postoyannoi osnove*) ve yeterli derecede savaş gemisi bulunduracağı" ifade edilmiştir (Kjellen ve Lund, 2022a: 69). Bu doktrinde geçen ifadeler 2001 yılında yayınlanmış olan eski doktrinden farklıdır. 2001 tarihli Donanma Doktrini'nde Doğu Akdeniz'le ilgili konan hedefler arasında kalıcı bir görev gücünün tesisi ifadesine kesin bir vurgu yoktur. Metin içinde geçen kalıcı deniz gücü mevcudiyeti amacı strateji belgesinin sonuç kısmında geçmemektedir (Psaltis, 2019: 23).

2015 yılında daha açık ve kesin ifadelerle vurgulanan Doğu Akdeniz'de kalıcı bir Rus deniz gücünün mevcudiyeti talebi 2017 tarihli Rusya Federasyonu Deniz Stratejisi belgesinde de tekrarlanmıştır. 2017 yılı Temmuz ayında yayınlanan bu strateji belgesinde Doğu Akdeniz'de Rusya'nın çıkarlarını korumak için "kalıcı bir deniz gücünün bulundurulmasının garanti altına alınması (*postoyannogo voenno-morskogo pri-sutstviya*) ana amaçlar arasında sayılmaktadır (Thornton, 2019: 9). 2017 yılının sonlarında ise Rus Ordusu Genel Kurmay Başkanı Valeri Gerasimov Doğu Akdeniz'deki Rus deniz gücünün varlığını şifahi olarak kabul etmiştir (Sputnik News, 2017). Ancak Rus deniz gücünün kalıcı varlığının sınırları artık Doğu Akdeniz'le sınır değildir. Buna Suriye'nin Akdeniz kıyısındaki toprakları da dâhildir (Tass, 2017; Sputnik News, 2017). Rusya'nın bölgeyle ilgili stratejisindeki değişimin bir sonucu olarak, yeni duruma adapte olmak adına Rusya Federasyonu 2017 yılında, Sovyet döneminden beri kullandığı Tartus deniz üssünün kullanım hakkını 49 yıllığına uzatmıştır (Parfitt, 2017; Thornton, 2019: 10). Ancak Tartus limanı Akdeniz'de büyük bir deniz gücünün varlığını desteklemede tek başına yeterli değildir. Bu yüzden Rusya bölgede büyük ve NATO üyesi olan Türkiye'nin uzağında yer alan limanlar arayışında da olmuştur. Bu kapsamda Mısır'ın İskenderiye limanının kullanımı için de bir anlaşma yapılmış ve tek bir limana bağımlı olmamaya da çalışılmıştır (El Deeb, 2013; Thornton, 2019: 24; Frantzman, 2022). Keza Kızıldeniz kıyısındaki

limanlar ve Libya'nın limanlarının kullanımı için de girişimlerde bulunulmuştur (Blank, 2022: 47-489).

Bu noktada büyük bir filoyu idame ettirecek limanlar bulunana kadar Rusya özellikle Doğu Akdeniz'de büyük bir deniz gücü buldurmaya çalışmamıştır. Bu sebeple de Doğu Akdeniz'deki Rus mevcudiyeti 15 gemilik bir filodan oluşmaktadır (Psaltis, 2019: 23). Filoda savaş gemileri, denizaltılar ve destek gemileri vardır. Bunlar Soğuk Savaş döneminde olduğu gibi Karadeniz filosundan görevlendirilerek gönderilmektedir ancak ihtiyaç halinde Kuzey ve Pasifik filolarından da gemi istenmiştir (Swedish Defence Research Agency, 2022; Kjellen ve Lundt, 2022b). Doğu Akdeniz'deki Rus deniz gücündeki artışın sebebi bölgedeki ABD askeri varlığındaki artış ve bu artışı dengeleme isteğidir (Altman, 2016: 79). Bu yüzden de Putin, aynen Soğuk Savaş döneminde olduğu gibi, günümüzde de Doğu Akdeniz'de kalıcı bir Rus deniz gücünün mevcudiyetini bir zaruret olarak görmüş ve bu konuya öncelik vermiştir. Bu mevcudiyet sayesinde Rusya daha önce de ifade edilmiş olduğu üzere:

Eskisi gibi süper güç olmak isteyen Rusya Derzhavnost politikası yoluyla gücünü gösterebilecek,

Yerel müttefiklere yalnız olmadıkları, büyük ve güçlü Rusya'nın onların yanında olduğu ve onları koruduğu mesajı verilecek,

Rusya savunmadaki derinliğinin en az olduğu güney bölgesinden gelebilecek tehditlere karşı güvende olacaktır.

Bu sayılanlardan ilk ikisi olan Derzhavnost Politikası'nın uygulanması ve yerel müttefiklerin desteklenmesi Rusya için öncelikli olan maddelerdir. Bu iki madde birbirleri ile olan ilgileri nedeniyle tek bir başlık altında da birleştirilebilirler. Bu iki konu başlığı Derzhavnost politikası kapsamındaki eylemlerden biri olan "bayrak gösterme (demonstratsii flaga)" stratejisi ile uyumludur (Thornton, 2019: 11). Günümüz Rus Donanma Doktrini'nde bayrak gösterme konusu oldukça önemlidir. Bu faaliyetin diplomasi ve dış politika alanındaki yansımaları olduğu gibi mutlaka Rusya'nın kendi iç politikasında da etkileri olmaktadır. Bu faaliyetin iç politikadaki etkisi Rus yönetici eliti açısından en az dış politikadaki etkisi kadar önemli ve vazgeçilmezdir. Zira Rus Donanması hâlihazırda Rusya Federasyonu'nun mevcut yönetiminin iç politika ve

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

kamuoyuna yönelik propagandasının önemli bileşenlerinden biridir (Golts, 2017). Bu durumu bir örnekle açıklamak gerekirse; 2016 yılı sonlarında Rusya, Suriye'ye hem güç gösterisi hem de mevcut rejime olan desteğini göstermek için Doğu Akdeniz'e iki savaş gemisi göndermiştir. Bunlardan birisi Rusya'nın elindeki tek uçak gemisi olan 55.000 tonluk Amiral Kuznetsov ve 25.000 tonluk nükleer güçle çalışan savaş gemisi olan Büyük Petro-Petr Velikii'dir (Psaltis, 2019: 23). Daha yeni bir gemi olan ve 1985 yılında denize indirilen Amiral Kuznetsov Kuzey Filosu'ndan Doğu Akdeniz'e kaydırılmıştır. Uçak gemisinin Akdeniz'e gönderilmesinin nedeni Rus ordusunun Suriye'deki operasyonlarına hava desteği sağlamak değildir. Güç gösterisi ve bayrak gösterme görevin asıl amacıdır (Kofman ve Polmar, 2017: 78).⁵ Gemi hâlihazırdaki mevcudiyeti Rusya'nın Derzhavnost Politikası'nın canlı bir göstergesi olmuştur (Kofman, 2016). Kutnevsov'a eşlik eden diğer gemi olan Büyük Petro ise 1995 yılında denize indirilmiştir. Bu gemi de etkileyici görünüşüne rağmen Suriye'deki operasyonlarda kullanılmamıştır. İsminden de anlaşılacağı üzere, Kuznetsov gibi etkin bir şekilde Derzhavnost Politikası'nın propaganda aracı olarak kullanılmıştır (Thornton, 2019: 12). Rusya'nın Doğu Akdeniz'deki faaliyetlerine rasyonel açıdan yaklaşılabilecek olunursa bu iki geminin ülke kıyısının açıklarında bayrak göstermek için Doğu Akdeniz'e gönderilmesinin askerî açıdan bir faydası olmasa da siyasi açıdan büyük faydası olmuştur.

SONUÇ

Kalıcı tabiri Rusya ve Vladimir Putin açısından oldukça popüler ve önemli bir tabirdir. Söz konusu tabir Doğu Akdeniz bölgesi ile irtibatlı olduğunda daha da önemli bir hale gelmektedir. Rus devletinin resmî açıklamalarında da sıklıkla vurgu yapılan bu tabir, Rus devletinin Doğu Akdeniz'deki mevcudiyetini tanımlamak ve betimlemek için kullanılmıştır. Zira Rusya bu bölgeyi Derzhavnost Politikasının hayata geçirilmesi için uygun bir alan olarak görmektedir. Bu yüzden de Rus devleti ve ordusu tarafından yapılan güç gösterileri özellikle son on yılda bu bölgeyi de içine alacak şekilde genişlemiştir.

⁵ "Daniel Thomassen'a göre uçak gemisinin varlığı tamamen sembolik bir siyasi mesajdır" (Thomassen, 2016: 24).

Suriye ve Doğu Akdeniz'deki Rus askeri mevcudiyeti stratejik açıdan Rusya'nın faydasına olsa da bu durum propaganda açısından bazı durumlarda ters tepebilmektedir. Ancak Rus devleti Doğu Akdeniz'deki mevcudiyeti sayesinde sadece Suriye'de değil, tüm Ortadoğu bölgesindeki olaylara müdahil olma ve kendi stratejik ve jeopolitik çıkarlarına göre yönlendirme konusunda önemli bir avantaj elde etmiş durumdadır. Buna ek olarak Rusya Federasyonu ordusu savaş tecrübesi kazanma ve yeni geliştirilen silahları deneme noktasında kendisine uygun bir test alanı da bulmuş olmaktadır. Ancak bu önerme Suriye açısından doğru olsa da 2022 yılında Ukrayna'da başlayan savaş da dâhil edilerek bakıldığı zaman bu tecrübenin iddia edildiği kadar faydalı olmadığı veya Rusya'nın bu tecrübeden istenilen ölçüde faydalanamadığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Suriye'deki kara ve hava güçlerinin mevcudiyetine ek olarak Doğu Akdeniz'deki Rus deniz gücünün mevcudiyeti, Tartus limanının 49 yıllığına kullanım hakkının alınması konusu ile birlikte ele alındığı zaman Rusya'nın Derzhavnost Politikasının gereklerini yerine getirme noktasında ne kadar ciddi olduğunun bir göstergesi olmaktadır. Rusya'nın stratejik savunma doktrini ve ülkenin siyasi liderliğinin bakış açısına göre Rusya'nın Doğu Akdeniz'de kalıcı olmasına imkân veren Tartus limanı vazgeçilmezdir. Ancak Tartus limanı Akdeniz'de büyük bir deniz gücünün varlığını desteklemede tek başına yeterli değildir. Bu yüzden Rusya bölgede büyük ve NATO üyesi olan Türkiye'nin uzağında yer alan limanlar arayışında da olmuştur. Bu kapsamda daha önce de değinildiği üzere Mısır'ın İskenderiye limanının kullanımı için de bir anlaşma yapılmıştır. Bu sayede Doğu Akdeniz'de olası bir kriz durumunda Rus donanmasının ikmal imkânları çeşitlendirilmeye çalışılmıştır.

Rusya'nın Suriye ve Doğu Akdeniz'de kalıcı olmayı istemesi ve bu konudaki istek ve ciddiyetini resmen ilan etmesi bazı riskleri de beraberinde getirmiştir. Bunlardan en önemlisi yaptığı girişimler sonucunda Rusya Federasyonu'nun artık bir Ortadoğu ülkesi haline de gelmiş olmasıdır. Tartus ve Himeymim'deki üsler ve bu üslere yakın noktalarda oluşan Rus diasporasının toplandığı yerleşim alanları, mahalleler Rusya'nın ve vatandaşlarının zarar görebilme ihtimalini arttıracaktır. Buralardaki mevcudiyeti sebebiyle Rusya artık Suriye rejimine iç savaşı kazanması için destek veren uzaktaki bir ülke değildir.

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

Özellikle Ortadoğu'daki radikal gruplar açısından ulaşılabilecek mesafede bir ülke haline gelmiştir. Kendisini ne kadar korumaya çalışsa da şiddet olaylarının hedefi olmaktan kurtulamayacak, Ortadoğu'daki istikrarsızlıktan daha fazla etkilenecektir.

KAYNAKÇA

- ALAGHA, J. E. (2015). The Shifts in Hizbullah's Ideology: Religious Ideology, Political Ideology and Political Program, Amsterdam: Amsterdam University Press.
- ALLEN, K. (1986). The Black Sea Fleet and Mediterranean Naval Operations. Bruce W. Watson, vd. (ed.), The Soviet Navy: Strengths and Liabilities, Boulder, CO: Westview Press, 216-227.
- ALTMAN, J. (2016). Russian A2/AD in the Eastern Mediterranean: A Growing Risk. Naval War College Review, 69(1), 72-84.
- AZANI, E. (2009). Hezbollah: The Story of the Party of God: From Revolution to Institutionalization. New York: Palgrave Macmillan.
- BAEV, P. K. (2018). Russia Stumbles in the Fog of Syrian War. The Brookings Institution, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2018/02/21/russia-stumbles-in-the-fog-of-syrian-war/>
- BAKEER, A. H. (2013). Hizbullah'ın Suriye'deki Askeri Operasyonları ve Olası Yansımaları. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Analiz No: 22.
- BASSIN, M. ve AKSENOV, K. E. (2006). Mackinder and the Heartland Theory in Post-Soviet Geopolitical Discourse. Geopolitics, 11(1), 99-118.
- BLANK, S. (2015). The Real Reason Putin Is Sending Troops to Syria. Newsweek, <https://www.newsweek.com/real-reason-putin-sending-troops-syria-376682>
- BLANK, S. (2018). The Foundations of Russian Policy in the Middle East. Theodore Karasik ve Stephen Blank, (ed.), Russia in the Middle East, Washington: Jamestown Foundation, 28-60.
- BLANK, S. (2022). Gunboat Diplomacy a la Russe: Russia's Naval Base in Sudan and Its Implications. Defense&Security Analysis, 32(4), 470-489.
- BORCHEVSKAYA, A. (2017). Russia's Strategic Objectives in the Middle East and North Africa. The Washington Institute for Near East Policy,

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/russias-strategic-objectives-middle-east-and-north-africa>

BOULEGUE, M. (2017). The Russia-NATO Relationship Between a Rock and a Hard Place: How the "Defensive Inferiority Syndrome" is Increasing the Potential for Error. *Journal of Slavic Military Studies*, 30(3), 361-380.

BOZKURT, A. (2014). Hizbullah'ın Lübnan'da Kuruluşu ve Popülaritesinin Sebepleri. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(17), 599-627.

CANİKOĞLU, E. (2021). Russia's Foreign Policy in the Near Abroad: A Challenge for the Global and Regional Rivalry. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi (İtobiad)*, 10(4), 3546-3567.

CHULOV, M. (2018). Moscow Mired in Syria as Putin's Gameplan Risks a Deadly Ending. *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2018/feb/24/russia-putin-syrian-war-intervention-assad-ghouta-turkey-iran>

COHEN, A. ve HAMILTON, R.E. (2011). *The Russian Military and the Georgia War: Lessons and Implications*. Carlisle, PA: US Army War College Press.

CZUPERSKI, M. vd. (2016). *Distract, Deceive, Destroy: Putin's War in Syria*. Washington: The Atlantic Council.

DONALDSON, R. H. ve NOGEE, J. L. (1998). *The Foreign Policy of Russia: Changing Systems, Enduring Interests*. New York: M. E. Sharpe.

ELÇİ, H. (2010). *Lübnan Hizbullahı'nın Dönüşüm Süreci*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EL DEEB, S. (2013). *Russian Warships Docks in Egypt's Alexandria*. APNews, <https://apnews.com/article/70153aa6047f406f9ba4f55c0d795bf9>

FEDOROV, Y. E. (2005). *Russia's Foreign Policy: Basic Trends Under President Putin*. Hanna Smith (ed.), *Russia and Its Foreign Policy: Influences, Interests, Issues*, Saarijarvi: Kikimora Publications No. 33.

FEKLYUNINA, V. (2019). Russian Foreign Policy. Stephen White, Richard Sakwa ve Henry E. Hale (ed.), Developments in Russian Politics, Londra: Red Globe Press, 165-179.

FELGENHAUER, P. E. (2013). Moscow Attempts to Extend Its Strategic Influence From the Black Sea to Mediterranean. Eurasia Daily Monitor, 10(43), <https://jamestown.org/program/moscow-attempts-to-extend-its-strategic-influence-from-the-black-sea-to-mediterranean/>

FRANTZMAN, S. J. (2022). Russian Navy Flexes Muscles in Mediterranean, East China Sea. The Jerusalem Post, <https://www.jpost.com/international/article-725404>

GADDIS, J. L. (2007). The Cold War. Londra: Penguin Books.

GILES, K. (2017). Assessing Russia's Reorganized and Rearmed Military. Carnegie Endowment for International Peace, Task Force White Paper, <https://carnegieendowment.org/2017/05/03/assessing-russia-s-reorganized-and-rearmed-military-pub-69853>

GOLTS, A. (2017). The Russian Navy: To Deter the US and to Compete With China. Eurasia Daily Monitor, 14(102), <https://jamestown.org/program/the-russian-navy-to-deter-the-us-and-to-compete-with-china/>

GORENBURG, D. (2016). Russia's Strategic Calculus: Threat Perceptions and Military Doctrine. PONARS Eurasia, Policy Memo No: 448, <https://www.ponarseurasia.org/russia-s-strategic-calculus-threat-perceptions-and-military-doctrine/>

HAMZEH, A. N. (2004). In the Path of Hizbullah. New York: Syracuse University Press.

HARIK, J. P. (2005). Hezbollah: The Changing Face of Terrorism. New York: I.B. Tauris and Co. Ltd.

HOLLAND, R. (2013). Blue-Water Empire: The British in the Mediterranean since 1800. Londra: Penguin.

JONES, C. W. (1986). Soviet Access to Port Facilities. Bruce W. Watson vd.

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

(ed.), *The Soviet Navy: Strengths and Liabilities*, Boulder, CO: Westview Press.

KAPLAN, R. D. (2012). *The Revenge of Geography, What the Map Tells Us About Coming Conflicts and the Battle Against Fate*. New York: Random House.

KJELLEN, J. ve Aron LUND, A. (2022b). *From Tartous to Tobruk: The Return of Russian Sea Power in the Eastern Mediterranean*. Stockholm: Swedish Defence Research Agency (FOI).

KOFMAN, M. (2016). *The Russian Navy's Great Mediterranean Show of Force*. *The National Interest*, <https://nationalinterest.org/blog/the-buzz/moscows-show-force-russian-naval-aviation-goes-war-18134>

KOFMAN, M. ve Norman POLMAR, N. (2017). "New" Russian Navy Part 3: Naval Aviation Taking Flight Again...Slowly. *Proceedings*, 143(3), <https://www.usni.org/magazines/proceedings/2017/march/new-russian-navy-part-3-naval-aviation-taking-flight-againslowly>

KOZHANOV, N. (2018). *Russian Policy Across the Middle East, Motivations and Methods*. Londra: The Royal Institute of International Affairs.

LESSER, I. O. (2005). *Security and Strategy in the Eastern Mediterranean*. Atina: Hellenic Foundation for European and Foreign Policy (ELIAMEP).

LO, B. (2002). *Russian Foreign Policy in the Post-Soviet Era: Reality, Illusion and the Mythmaking*. Londra: Palgrave MacMillan.

LO, B. (2015). *Russia and the New World Disorder*. Baltimore: Brookings Institution Press.

LOWE, J. (2017). *Putin Vows Russia Will Keep Permanent Presence in Syria*. *Newsweek*, <https://www.newsweek.com/putin-assad-russia-will-defend-syrias-sovereignty-766240>

LUHN, A. (2017). *Putin Meets With Rex Tillerson in Russia Amid Escalating Tensions Over Syria*. *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2017/apr/12/rex-tillerson-russia-moscow-trip-syria-attack>

MCDERMOTT, R. (2015). Russia's Strategic Mobility and Its Military Deployment in Syria. FOI Memo 5453/RUFS Briefing No. 31. Stockholm: Swedish Defence Research Agency (FOI).

MORRIS, E. (1977). The Russian Navy: Myth and Reality. Londra: Hamish Hamilton Ltd.

NORTON, A. R. (2007). Hezbollah: A Short History. New York: Princeton University Press.

ÖZCAN, S. A. (2005). Bir Sovyet Mirası Rus Azınlıklar. İstanbul: Küre Yayınları.

QASSAM, S. N. (2002). Hizbullah Bir Hareketin Anlatılmamış Öyküsü, çev. Muharrem Tan. İstanbul: Karma Kitaplar.

PARFITT, T. (2017). Putin Expands Naval Presence in the Mediterranean. The Times, <https://www.thetimes.co.uk/article/putin-expands-naval-presence-in-the-mediterranean-hq3rhhzdh>

PARFITT, T. (2018). My Rockets Are Bigger and Faster, Boasts Putin. The Times, 2 Mart 2018.

PERSSON, G. (2016). Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective-2016. Stockholm: Swedish Defence Ministry (FOI).

PSALTIS, S. (2019). Comparing the Military Presence and Strenght of the United States of America and the Russian Federation in the Mediterranean Region in the 21st Century. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Tripolis: University of the Peloponnese.

PUTIN, V. (2012). Being Strong: Why Russia Needs to Rebuild Its Military. Foreign Policy, <https://foreignpolicy.com/2012/02/21/being-strong/>

RADIN, A. ve Clint REACH, C. (2017). Russian Views of the International Order. Santa Monica: RAND.

ROSENBERG, S. (2017). Syria War: Putin's Russian Mission Accomplished. BBC News, <https://www.bbc.com/news/world-europe-42330551>

RUBINSTEIN, A. Z. (1994). Moscow and Teheran: The Wary

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

Accommodation. Alvin Z. Rubinstein ve Oles M. Smolansky, (ed.), Regional Power Rivalries in the New Eurasia: Russia, Turkey, and Iran, New York: M.E. Sharpe, Inc. and Co., Armonk, 26-64.

SAFIRE, W. (1994). On Language; The Near Abroad. The New York Times, 22 Mayıs 1994.

SCHAD, A. D. (1999). Lebanon's Hizbollah Movement: The Party of God. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Arizona: The University of Arizona.

SHARKOV, D. (2018). Russian Military Used Syria War to Train Forces and Learn US Combat Moves, Says General. Newsweek, <https://www.newsweek.com/russian-military-used-syria-war-train-forces-and-learn-us-combat-moves-says-772027>

Sputnik News. (2017). Russia Starts Forming Permanent Groups in Syria's Tartus, Hmeimim Bases-Shoigu. <https://sputniknews.com/20171226/russia-tartus-base-syria-1060321937.html>

Sputnik News. (2017). Russian Naval Group to Be Permanently Deployed in Eastern Mediterranean. <https://sputniknews.com/20171227/russian-mediterranean-naval-group-permanent-1060342229.html>

STERGIOU, A. (2019). Geopolitics and Energy Security in the Eastern Mediterranean: The Formation of New Energy Alliances. Zenonas Tziarras (ed.), The New Geopolitics of the Eastern Mediterranean: Trilateral Partnership and Regional Security, Lefkoşa: Friedrich Ebert Stiftung/PRIO Cyprus Center, 11-30.

Swedish Defence Research Agency (FOI) (2022). Russian Naval Task Force in the Mediterranean. <https://www.foi.se/en/foi/news-and-pressroom/news/2022-09-05-russian-naval-task-force-in-the-mediterranean.html>

Tass. (2017). Russia Starts Forming Permanent Force Grouping at Syria's Tartus and Hmeimim. <https://tass.com/defense/983056>

THOMASSEN, D. (2016). Russian Blue-Water Navy Is a Pipe Dream. Proceedings,142(11),
<https://www.usni.org/magazines/proceedings/2016/november/russian-blue-water-navy-pipe-dream>

THORNTON, R. (2019). Countering Prompt Global Strike: The Russian Military Presence in Syria and the Eastern Mediterranean and Its Strategic Deterrence Role. The Journal of Slavic Military Studies, 32(1), 1-24.

TOZLU, M. (2016). Terörizm Bağlamında Hizbullah. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 8(1), 39-49.

URNOV, M. (2014). Greatpowerness as the Key Element of Russian Self-Consciousness Under Erosion. Communist and Post-Communist Studies, 47(3-4), 305-322.

WATSON, B. W. (1979). The Mission and Operations of the Soviet Navy, 1956-1977. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Michigan: University of Michigan.

WINTOUR, P. (2017). Saudi King's Visit to Russia Heralds Shift in Global Power Structures. The Guardian,
<https://www.theguardian.com/world/2017/oct/05/saudi-russia-visit-putin-oil-middle-east>

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

STRUCTURED ABSTRACT

The Mediterranean basin, and especially the Eastern Mediterranean, has been considered a strategically important region since ancient times. This importance continues today because it is located at the junction of the maritime trade routes coming from the Black Sea, the Red Sea, the Indian Ocean and the Atlantic. In addition, especially the Eastern Mediterranean region is the entry point for the southern part of the Russian lands, where the strategic depth is the least. Therefore, the Eastern Mediterranean is also militarily crucial for Russia, which wants to start the forward defense of the country from this region in order to protect its lands from attacks. Therefore, in this essay, the national interests of the Russian Federation in the Eastern Mediterranean will be examined.

In the official statements and plans of the Russian Federation regarding the Middle East and the Mediterranean, it has been clearly stated that the country aims to develop permanent military presence in the Eastern Mediterranean. The Russian Federation started to deploy its naval power in the Eastern Mediterranean again, after in 2008 in order to maintain its existence in the region as it was in the Cold War period. The Syrian regime, which enabled this existence by providing air and naval bases to the Russian Federation, started to struggle for existence in 2011 due to the civil war that broke out in the country because of the unwanted effects of the Arab Spring. Because of the Arab Spring, Russian Federation forced to protect both its military bases in the country and the Syrian regime, which is one of its most important ally in the Middle East region, the Russian Federation sent ground troops to Syria and air force to support them. With this decision, the Russian Federation has tried to pass the message, especially to the Western World, that it wants to become a great power again and that it will not hesitate to fulfill the requirements of the Derzhavnost Policy it has developed for this purpose.

The Russian military presence in Syria is concentrated around the Himeymim Air Base near Latakia and the port of Tartus. Russia obtained the privilege of staying at these two bases indefinitely in return for providing support to the Syrian regime with her struggle with the armed opposition groups. As it is known, Syria has been one of the most important ally of the Soviet Union in the Middle East during the Cold War era.

Just like the Cold War period, during the first decade of the 21. Century, Syria has agreed to provide the Russian Federation with the permanent presence in the Middle East with the influence of historical ties. Therefore, when the civil war broke out in Syria, Russia supported the Syrian regime. Likewise, if Sunni opposition groups or NATO-backed secular opposition bloc come to power by toppling the Baathist Syrian regime, it will be a lethal blow to Russian national interests in the region. And the possibility of the Russian Federation's complete deportation from the Middle East has emerged.

That possibility of deportation from the Middle East and Eastern Mediterranean will result with it the encirclement and siege, one of Russia's greatest fears. For this reason, Russia's only way out is to become a superpower again, as it was before, and try to shape the international political system in her vision, which became unipolar after the collapse of the Soviet Union. Final gain will be to construct a bipolar international political system again, and if it is possible, it must become multipolar in order to gain time until Russia gathers its strength out. Another alternative way for Russia is to establish a new network alliances, whether the international system has become bipolar or multipolar. Therefore, the Russian Federation administration has decided that their country must be on the ground in Syria in order to become a superpower again.

Another factor that enabled Russia to get involved in the Syrian civil war is the Derzhavnost Policy, which is the official formulation of Russia's desire to become a great power again. Russia has been a great power and an important state both in Tsarist and Soviet Union periods. Therefore, according to the Russian policy makers, their country have the right to be involved in the events in international politics and have the right to shape the events according to their own interests. These directions will enable the Russian state to create a sphere of influence in international politics or to expand the existing one. As a result, the prestige and deterrence of the state will be increased. As stated above, the Derzhavnost policy means the declaration that Russia is a great state and its acceptance by other countries. Russia's desire and need to implement the Derzhavnost policy remained on hold during Boris Yeltsin's presidency (1991-1999). Boris Yeltsin adopted the views of the Atlanticist group, which sees the rapprochement of the Western world as the only solution for Russia to

RUSYA'NIN SURİYE VE DOĞU AKDENİZ'DEKİ MEVCUDİYETİ VE BU DURUMUN ORTADOĞU'YA ETKİSİ, 2000-2018

get rid of the economic and strategic impasse after the collapse of the Soviet Union and to regain its power in the Soviet Union period. For this reason, Yeltsin and Pro Western bloc opposed every attempts that could disrupt its relations with the Western world, and bloc the Russian reform process. As we all know, after the dissolution of the Soviet Union, Russian Federation was weakened both economically and militarily due to the shock caused by the collapse of the Soviet Union. Just like the countries whole economic and political institutions and the Russian armed forces, the Russian Navy was also adversely affected by this situation, and the Russian Navy, which had a shortage of financial resources, materials, equipment, vessels and personnel. So that Russia could not maintain a permanent naval force in the Eastern Mediterranean to support her superpower vision. This situation continued until 2008, but has changed since then.